Dosarul nr. 2a-2072/2022 Prima instanță, jud. Violeta Gîrleanu
(2-22104183-02-2a-08062023)

DECIZIE

03 octombrie 2023 mun. Chişinău
Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curţii de Apel Chişinău
În componenţa sa:
Preşedintele completului, judecătorul Nelea Budăi
Judecătorii Ion Țurcan şi Iurie Cotruță
Grefier Diana Vascan

Examinînd în ședința de judecată publică cererea de apel declarată de Ministerul Justiției al RM împotriva hotărârii Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, din 07 februarie 2022, corectată prin încheierea din 10 mai 2023, emisă în cauza civilă nr.2-15935/22, intentată la cererea depusă de ***** către Ministerul Justiției privind constatarea încălcării dreptului la judecare în termen rezonabil a cauzei civile, încasarea prejudiciului moral și cheltuielilor de judecată, după expunerea esenței cauzei de către judecătorul - raportor Iurie Cotruță, a

c o n s t a t a t:

La 19.07.2022, avocatul Coșleț Petru, reprezentantul reclamantului ***** s-a adresat cu cerere de chemare în judecată către Ministerul Justiției privind constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei civile, repararea prejudiciului moral și compensarea cheltuielilor de judecată.

În motivarea cererii de chemare în judecată, avocatul Coșleț Petru, reprezentantul reclamantului ***** a indicat că la data de 21.07.2005, ***** a depus o cerere de chemare în judecată împotriva lui *****, solicitând constatarea depăşirii de către ***** a liniei de hotar la edificarea casei de locuit, refacerea acoperişului, încasarea sumei în mărime de 630 lei lunar, pentru folosirea terenului acesteia, încasarea unei rente în sumă de 315 lei lunar, încasarea prejudiciului moral în sumă de 2 700 lei, precum și încasarea cheltuielilor de judecată și de asistenţă juridică.

Prin hotărârea Judecătoriei Centru, mun. Chişinău din 29.06.2007 acţiunea lui ***** s-a admis parţial. S-a obligat ***** de a efectua modificări constructive de reinstalare a jgheaburilor şi burlanelor de la acoperişul casei din str. Inculeț, 38 ce va asigura scurgerea apei numai pe teritoriul ogrăzii imobilului menţionat fără a

afecta curtea şi construcţiile amplasate de adresa mun. Chişinău, str. Inculeț 36. În rest pretenţiile lui ***** au fost respinse ca fiind neîntemeiate.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 04.12.2007, s-a respins apelul lui ***** și a fost menținută hotărârea instanței de fond.

Prin decizia Curții Supreme de Justiție din 04.06.2008, s-a admis recursul Anei Serjant, a fost casată decizia instanței de apel și hotărârea instanței de fond, cauza fiind restituită spre rejudecare în Judecătoria Centru, mun. Chișinău în alt complet de judecată.

Specifică reclamantul că după parvenirea dosarului în instanța de fond, ***** și-a modificat și majorat de nenumărate ori pretențiile, a înaintat o multitudine de demersuri nejustificate și și-a schimbat de cinci ori avocații.

La 23.10.2017, ***** a depus o cerere reconvenţională împotriva Anei Seijant solicitând obligarea acesteia de a-i permite accesul pe terenul de pe str. I. Inculeţ, 36, mun. Chişinău în scopul instalării jgheaburilor şi burlanelor suplimentare în scopul asigurării evacuării apelor pluviale de pe acoperiş exclusiv în curtea casei sale, precum şi în scopul deservirii construcţiilor edificate.

La 05.06.2019, ***** a depus o cerere de accelerare a examinării cauzei. Prin încheierea din 05.06.2019 s-a respins cererea de accelerare a examinării cauzei, ca fiind neîntemeiată.

Prin hotărârea Judecătoriei Chişinău, sediul Buiucani din 14.08.2020, s-a admis acţiunea reconvenţională a lui ***** şi s-a respins acţiunea lui *****.

Prin decizia Curţii de Apel Chişinău din 24.06.2021, apelul declarat de către ***** a fost respins.

Prin încheierea Curţii Supreme de Justiţie din 19.01.2022, recursul declarat de către ***** a fost respins, ca fiind neîntemeiat.

În continuare, a relatat reclamantul că, cererea depusă de către ***** s-a examinat o perioadă de 16 ani şi 6 luni.

Consideră că instanţa de judecată urmează să admită acţiunea, să constate ca fiind încălcat dreptul reclamantului la examinarea cauzei civile nr.2-1467/14 (20-2-12047- 17102013) în termen rezonabil şi să încaseze în beneficiului reclamantului de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiţiei a prejudiciului moral în sumă de 6000 euro, reieşind din următoarele motive.

A menționat că cererea de chemare în judecată a fost depusă de către ***** la data de 21.07.2005 şi s-a aflat pe rolul instanţelor pînă la data de 19.01.2022. În cadrul examinării cauzei, în instanţele de fond au avut loc 70 sedințe de judecată iar în instanţele de apel - 6 şedinţe de judecată. Majoritatea şedinţelor de judecată au fost amânate din motivul că reclamanta *****, sistematic își modifica și majora pretenţiile, care pînă la urmă s-au dovedit a fi neîntemeiate, la fel, ***** sistematic înainta demersuri neîntemeiate, își schimba avocaţii, în total 5 la număr.

A specificat că deşi conform art.61 alin.(1) CPC, instanţa urmează a pune capăt oricărui abuz de drepturile procedurale ce urmăreşte tergiversarea examinării cauzei, instanţele de fond au tolerat o astfel de atitudine din partea lui *****, amînînd la nesfîrşit şedinţele de judecată. Totodată, a subliniat că din materialele cauzei nr.2-1467/14 (20-2-12047-17102013) rezultă că la data de 08.11.2003, ***** a procurat casa de locuit de pe str. I. Inculeţ, 36, mun. Chişinău amplasată pe terenul cu suprafaţa de 0,0467 ha.

La data de 12.08.2013, s-au efectuat măsurările cadastrale ale terenului aferent casei de locuit de pe str. I. Inculeţ, 36, mun. Chişinău şi s-a stabilit, că suprafaţa terenului este de 0,0478 ha, adică cu 11 m.p. mai mare decît cel procurat la data de 08.11.2003. Din aceasta rezultă, că la data de 12.08.2013 instanţa de judecată cunoştea cu certitudine, că pretenţiile lui ***** erau neîntemeiate, deoarece suprafaţa terenului deţinut era cu 11 m2 mai mare decît cel procurat la 08.11.2003 şi de către ***** nu a fost încălcat nici un drept de proprietate asupra terenului aferent casei de locuit.

Necătînd la aceste circumstanţe cruciale, instanţa de judecată a tolerat acţiunile de rea-credinţă a lui ***** încă aproape 9 ani de zile. A mai relevat că deşi la 05.06.2019 ***** a depus cerere de accelerare a examinării cauzei, prin încheierea din 05.06.2019 cererea acestuia a fost respinsă, ca fiind neîntemeiată.

A mai menţionat, că prin decizia Curţii Supreme de Justiţie din 04.06.2008 cauza a fost trimisă la rejudecare datorită culpei instanţei de judecată. Conchide reclamantul că cererea de chemare în judecată înaintată de către ***** a reprezentat un litigiu ce prevede dreptul de vecinătate şi nu era complicat. Temeinicia pretenţiilor înaintate putea fi stabilite cu uşurinţă prin intermediul expertizelor judiciare şi a măsurărilor cadastrale, care au şi fost făcute în cadrul examinării cauzei şi care au demonstrat netemeinicia lor, pe cînd după parvenirea dosarului de la Curtea Supremă de Justiţie, cauza s-a mai aflat pe rolul instanţelor încă 14 ani de zile.

Specifică că cauza a fost retrimisă la rejudecare şi necesita un comportament mai sever din partea instanţei la respectarea termenului rezonabil de examinare a cauzei.

Consideră că dreptul reclamantului la examinarea cauzei într-un termen rezonabil a fost încălcat fără careva justificări, iar toate criteriile expuse în art.192 alin.(1) CPC erau întrunite în cauza respectivă.

Cu referire la complexitatea pricinii a menționat că cauza respectivă reprezenta o cauză de complexitate medie, un litigiu ce reglementa dreptul de vecinătate.

Referitor la comportamentul participanţilor la proces a specificat că examinarea cauzei a fost amânată de mai multe ori din motiv că reclamanta permanent îşi schimba avocaţii şi îşi modifica permanent pretenţiile. Totodată,

comportamentul reclamantului a fost unul exemplar, prezentîndu-se practic la toate şedinţele de judecată, cu unele excepţii, cînd avocatul era antrenat în alt proces judiciar. Totodată, neprezentarea pîrîtului la şedinţa de judecată nu împiedică examinarea cauzei cu adoptarea hotărîrii.

Privind conduita instanţei judecătoreşti a subliniat că prin decizia Curţii Supreme de Justiţie din 04.06.2008 cauza a fost retrimisă la rejudecare, iar retrimiterea cauzei la rejudecare nu-i poate fi imputată lui *****.

Cu referire la importanta procesului pentru cel interesat a specificat că procesul aflat pe rolul instanţelor judecătoreşti naţionale era de importanţă majoră pentru *****, deoarece nu-şi putea realiza dreptul său de proprietate asupra casei de locuit legal edificată.

Privitor la asigurarea respectării termenului rezonabil de judecare a pricinii, consideră că instanţele judecătoreşti naţionale au eşuat asigurarea respectării termenului rezonabil de examinare a cauzei, trimiterea la rejudecare, şedinţele de judecată de mai multe ori au fost amânate la cererile şi demersurile nejustificate ale reclamantei *****, fapt ce a dus la tergiversarea examinării cauzei, pe când respectarea termenelor procesuale de examinare a pricinilor civile trebuie să constituie o garanţie a asigurării soluţionării în mod rapid a cauzelor, a restabilirii drepturilor încălcate sau contestate, a libertăţilor şi intereselor cetăţenilor prin prisma Convenţiei pentru protecţia drepturilor omului şi libertăţilor fundamentale. Or, CEDO stipulează că, fiecare are dreptul în mod echitabil, public, la examinarea procesului în termen rezonabil de către o instanţă independentă şi imparțială stabilită prin lege.

Consideră că dreptul la judecarea cauzei în termen rezonabil a fost încălcat din motivul trimiterii cauzei la rejudecare, fapt care a generat examinarea repetată a pretenţiilor Anei Serjant. La fel, consideră că încălcarea dreptului la examinarea cauzei în termen rezonabil este confirmată şi de practica judiciară a Curţii Supreme de Justiţie, potrivit căreia „se reţine asupra faptului că un factor negativ al încălcării termenului rezonabil la judecarea cauzei îl constituie - retrimiterea cauzelor la rejudecare”.

Referitor la încasarea prejudiciului moral în beneficiul reclamantului *****, a menționat că consideră relevantă în acest sens opinia consultativă a CSJ nr. 6 din 01.11.2012, potrivit căreia procedurile în contencios administrativ se vor aprecia ca fiind unele civile, dacă în final urmăresc un interes patrimonial al reclamantului (Megadat.COM SRL)... A se lua în consideraţie că procedurile extraordinare (recursuri în interesul legii, revizuiri, etc.) de obicei nu se includ în calculul duratei procedurilor, decît dacă prin ele s-a examinat fondul cauzei si hotărîrea definitivă a fost casată. În urma constatării faptului că a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărîrii judecătoreşti, instanţa de judecată decide asupra acordării unei satisfacţii echitabile

de la bugetul de stat în contul reparării prejudiciului material, moral, precum si a costurilor si a cheltuielilor de judecată. Aprecierea prejudiciului moral se face în raport cu criteriile de mai sus (miza pentru reclamant, comportamentul părţilor, bună/reauacredinţă; durata neexecutării, etc.). Se ia obligatoriu în consideraţie principiul general al echităţii și suma nu trebuie să fie vădit disproporţionată cu sumele acordate de Curtea Europeană în speţele similare. Sarcina probării prejudiciului moral nu poate fi pusă pe seama reclamantului și se apreciază individual pentru fiecare caz, luîndu-se în consideraţie argumentele ambelor părţi în proces si excluzîndu-se pretenţii excesive și vădit exagerate. Specifică că, analizînd jurisprudenţa CEDO în cazurile de neexecutare, se poate constata că mărimea acesteia este de aproximativ de 600 de euro pentru 12 luni de întîrziere si câte 300 de euro pentru fiecare perioadă următoare de 6 luni de întîrziere.

Referindu-se la speță, a mai specificat că, cererea de chemare în judecată a lui ***** s-a aflat pe rolul instanţelor 16 şi 6 luni de zile, inclusiv cu trimiterea cauzei la rejudecare, iar în final, cererea lui ***** a fost respinsă, ca fiind neîntemeiată. Proporţional sumelor acordate de CEDO cât şi opiniei CSJ nr. 6, consideră oportun încasarea din contul bugetului de stat sumei de 5 000 euro cu titlu de prejudiciu moral, sumă care este rezonabilă şi îi va aduce o satisfacţie echitabilă reclamantului.

Prin hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, emise la 07 februarie 2023, s-a admis parțial cererea de chemare în judecată înaintată de avocatul Coșleț Petru, reprezentantul reclamantului ***** către Ministerul Justiției privind constatarea încălcării dreptului la judecare în termen rezonabil a cauzei civile, încasarea prejudiciului moral și cheltuielilor de judecată.

S-a constatat încălcarea dreptului lui ***** la judecare în termen rezonabil a cauzei civile nr.2-1467/14 la cererea de chemare în judecată înaintată de ***** și ***** către *****, *****, împotriva SRL ”Chișinău Gaz, intervenienți accesorii Agenția Servicii Publice, Primăria mun.Chișinău și Consiliul municipal Chișinău privind înlăturarea obstacolelor în exercitarea dreptului de proprietate și acțiunea reconvențională înaintată de *****, ***** către *****, ***** privind apărarea dreptului de proprietate.

S-a încasat de la bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul lui *****, c/p*****, prejudiciul moral în mărime de 70 000 lei și cheltuielile de asistență juridică în mărime de 3 000 lei, în total suma de 73 000 (șaptezeci și trei mii) lei. În rest, cererea de chemare în judecată înaintată de avocatul Coșleț Petru, reprezentantul reclamantului *****, s-a respins, ca fiind neîntemeiată.

Nefiind de acord cu hotărârea primei instanțe, la 20 februarie 2023, în termenul legal, Ministerul Justiției al RM a declarat apel împotriva hotărârii primei instanțe, însă fără a indica motivele de fapt și de drept (f.d.68).

Prin încheierea Curții de Apel Chișinău din 13 iunie 2023 nu s-a dat curs cererii de apel depusă de Ministerul Justiției al RM împotriva hotărârii Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, emisă la 07 februarie 2023, oferind apelantului un termen rezonabil de 15 zile din data recepționării prezentei încheieri, pentru a depune, prin intermediul biroului de audiență și relații cu publicul al Curții de Apel Chișinău, cererea de apel motivată.

La 29 iunie 2023 Ministerul Justiției al RM a depus apelul motivat în care a indicat că instanța de fond s-a expus în mod laconic asupra rezonabilității termenului de examinare a cauzei civile, nefiind elucidată cu lux de amănunte problematica cauzei date, în coraport cu circumstanțele specifice cauzei, rezumându-se la trecerea în revistă a aspectelor perindate în raportul motivat, finalizându-se printr-un simplu calcul brut, matematico-calendaristic al termenului, poziție ce o consideră a fi una eronată.

Menționează că instanța de fond urma a lua în considerare la calcularea termenului rezonabil de examinare a cauzei datele cuprinse în raport, precum și explicațiile pârâtului privind necesitatea excluderii din calculul termenului rezonabil de examinare a cauzei, a unor perioade în care cauza nu s-a examinat din motive obiective, neimputabile instanțelor de judecată, după cu urmează: a) perioadele de suspendare procesului în legătură cu efectuarea expertizelor tehnice în construcție, or în speță instanța de facto a fost în imposibilitate de a examina cauza în lipsa dosarului remis în gestiunea Centrului Național de Expertize pe perioada efectuării expertizei dispuse; iar de jure imposibilitatea examinării cauzei pe perioada suspendării este prevăzută de art. 260 alin. (3) CPC.

Remarcă că pentru cauza supusă controlului rezonabilității procedurii „acțiune privind recunoașterea dreptului de proprietate” nu este aplicabil art.192 alin. (2) CPC, nu obligă instanțele de judecată la examinarea de urgență și în mod prioritar, ci doar la asigurarea respectării termenului rezonabil de examinare a cauzei, după cum prevede art. 192 alin. (1) CPC și nici nu cade sub incidența vreunuia din cazurile prevăzute de jurisprudența CtEDO ce ar necesita examinarea cu celeritate, fapt ce constituie un argument în plus în favoarea rezonabilității duratei procedurilor.

Relevă că în partea constatării încălcării dreptului la examinarea cauzei în termen rezonabil, or instanța a omis să se expună asupra admiterii/respingerii ca probă a explicațiilor reprezentantului Ministerului Justiției prezentate la examinarea cauzei în fond privind netemeinicia acestei solicitări, argumentând sub aspectul complexității cauzei, comportamentul instanțelor de judecată și a participanților la proces, fapt ce denotă adoptarea unei hotărâri incompatibile cu standardele art. 6 par. 1 CEDO,care presupune că ,,o decizie motivată permite părților să demonstreze că a fost audiată în mod real cauza lor.

Consideră că instanța de fond a analizat superficial criteriul complexității cauzei care ar justifica întârzierea procesului civil, or aceasta l-a evaluat doar prin indicarea obiectului litigiului, numărul părților audiate în proces, lipsa dificultăților de citare și faptul că nu au fost dispuse delegații judecătorești, nu au existat impedimente de citare a părților, concluzionând asupra faptului că cauza nu este atât de complexă, concluzie care este contradictorie circumstanțelor de fapt ale cauzei, or dat fiind obiectul litigiului au fost dispuse și efectuate mai multe expertize în construcție, au fost realizate lucrări de măsurare a imobilelor aflate în litigiu. La evaluarea complexității cauzei, instanța s-a limitat la argumentele intimatului/reclamantului, fără a lua în considerare circumstanțele de fapt expuse în raportul motivat și explicațiile pârâtului.

Precizează că la aprecierea complexității cauzei, instanța urma a remarca că obiectul acțiunii este format din pretenții care au vizat atât raporturi dc contencios administrativ- anularea certificatului de urbanism, a autorizației de construire și a procesului verbal de recepție finală eliberate lui *****, cât și raporturi civile- pretenții privind înlăturarea dreptului de propritate prin demolarea construcțiilor neautoriazate din str. I. Inculeț 38, obligarea de a nu crea pe viitor obstacole în folosirea proprietății, repararea prejudiciului material, moral, fapt ce a determinat pe parcursul procesului strămutarea cauzei după competență jurisdicțională de la o instanță la alta.Totodată, complexitatea prezentei cauze se explică prin necesitatea dispunerii și efectuării expertizelor tehnice în construcție și prin necesitatea efectuării măsurărilor asupra imobilelor aflate în litigiu.

Conform raportului prezentat de către Judecătoria Chișinău, sediul Central, se atestă că perindarea cauzei la etapa examinării cauzei în prima instanță a fost determinată și de comportamentul lui ***** și a reprezentantului acestuia, exprimată prin depunerea pe parcursul procesului a numeroase cereri de amânare a procesului. Totodată se atestă că deși cererea de chemare în judecată a fost adusă la cunoștința acestuia imediat după depunerea cererii repetat la data de 13.10.2005, totuși abia la data de 23.10.2017 acesta a depus cererea reconvențională, care a fost admisă prin încheiere la data de 13.12.2017.

Precizează că ședința de judecată din 23.10.2017 a fost amânată anume în legătură cu depunerea cererii reconvenționale. De asemenea atragem atenția că examinarea cauzei în apel a fost tergiversată din cauza comportamentului pârâtului ***** (prezentul intimat/reclamant), manifestat prin absenteism, nefiind prezent la nici o ședință de judecată.

Cu privire la comportamentul prezentului reclamant, prima instanța urma a lua în considerare că ***** a determinat perindarea examinării cauzei o perioadă mai îndelungată urmare a depunerii mai multor cereri de scoatere a acțiunii reclamantei ***** de pe rol, care au fost admise și ulterior, la cererea motivată a reclamantei ***** s-a dispus repunerea acțiunii pe rol.

Cu privire la acest criteriu prezintă relevanță faptul că procesul a fost suspendat timp de cca 2 ani (24.11.2008-12.11.2010), în vederea respectării dreptului la un proces echitabil al prezentului intimat/reclamant *****, pe motivul imposibilității acestuia de a se prezenta la proces, în legătură cu examinarea unei cauze penale conexe pornite în privința acestuia, până la soluționarea cauzei penale respective.

Relevă că instanța urma a lua în considerare circumstanțele expuse în raportul motivat din care rezultă că interesul prezentului intimat/reclamant în soluționarea litigiului nu este atât de mare, în contextul depunerii de către acesta a nenumăratelor cereri de scoatere a acțiunii de pe rol din motivul absenței reclamantei ***** și a exprimării dezacordului cu cererile de repunere a cauzei pe rol formulate ulterior de reclamantă sau/și reprezentantul acesteia, precum și în virtutea manifestării unui comportament pasiv, absent pe parcursul procesului, nefiind prezent la multe din ședințele stabilite de instanța de judecată.

Mai indică că conform raportului prezentat, se atestă că pornirea procesului civil a fost tergiversată din culpa reclamantei *****. Instanța urma a lua în considerare că deși la data de 21.07.2005 reclamanta a depus cererea de chemare în judecată, totuși tocmai la data de 12.04.2017 a depus o cerere de concretizare a acțiunii, privind atragerea în proces a unor alți participanți. Totodată, observăm că cererea de concretizare a acțiunii a fost depusă cu neajunsuri, fapt ce a determinat perindarea examinării cauzei. Deci reclamanta și-a concretizat pretențiile peste 11 ani 8 luni și 22 zile de la data depunerii acțiunii inițiale.

Totodată, conform raportului motivat, remarcă că perindarea cauzei o perioadă îndelungată a fost determinată de absenteismul reclamantei/intimatei manifestat pe parcursul procesului, or din cauza lipsei din motive necunoscute instanței la unele ședințe de judecată stabilite a reclamantei și a reprezentantului acesteia, citați legal, de nenumărate ori, la cererea reprezentantului pârâtului, a fost dispusă scoaterea cererii de pe rol, cu ulterioara repunere. Pe parcursul procesului, multe ședințe de judecată au fost amânate/întrerupte la cererea reclamantei, fapt ce a cauzat examinarea cauzei într-un termen mai îndelungat.

Instanța de fond, urma a lua în considerare că anume la demersul reclamantei ***** de numire a expertizei judiciare tehnice în construcție, a fost dispusă suspendarea procesului civil în legătură cu efectuarea expertizei pentru perioada (06.02.2006-27.06.2007-1 an 4 luni 1 zi).

Pe parcursul examinării cauzei, reclamanta/intimata a depus și alte cereri care au cauzat perindarea examinării cauzei o perioadă mai îndelungată, după cum urmează- depunerea în cadrul ședinței din 28.02.2020 a unei cereri privind dispunerea efectuării expertizei repetate, depunerea în cadrul ședinței din 03.07.2020 a unei cereri privind declararea unor probe din dosar ca fiind nule, depunerea în cadrul ședinței din 01.02.2019 a unei cereri privind atragerea în

proces în calitate de intervenienți accesorii — Agenția de Servicii Publice, Primăria mun. Chișinău, coproprietarul *****, precum și a altor cereri de amânare a ședințelor. De asemenea unele ședințe de judecată au fost amânate în interesele reclamantei, în legătură cu schimbarea avocaților acesteia.

Remarcă că instanța de fond a reținut ca unic argument în susținerea tergiversării cauzei din culpa instanțelor de judecată faptul transmiterii cauzei la rejudecare, anulând în acest mod utilitatea raportului motivat. Prima instanța urma să ia în considerare că dat fiind obiectul litigiului, examinarea cauzei a fost amânată în legătură cu aplicarea măsurilor procesuale ordonarea efectuării expertizelor, expertizelor repetate și a efectuării lucrărilor de măsurare a bunurilor imobile aflate în litigiu. În continuare, precizează că în urma analizei raportului motivat, nu se atestă careva motive de tergiversare a examinării cauzei civile, or, însăși respectarea întocmai a procedurii din partea instanțelor de judecată naționale, cu asigurarea respectării drepturilor participanților la proces, nu poate fi privită drept „tergiversare a examinării cauzei", deci nu pot fi reținute argumentele reclamantului în acest sens.

Relatează că cauza a fost examinată la nivelul primei instanțe într-un termen rezonabil de 2 luni 21 zile, calculat de la data depunerii acțiunii până la data soluționării fondului, cu excluderea tuturor perioadelor de amânare a examinării cauzei din motive neimputabile instanței, determinate de comportamentul reclamantului, a pârâtului și factori obiectivi precum efectuarea expertizei.

Menționează că termenul matematico-calendaristic de examinare a cauzei în apel este de 4 luni și 15 zile, cuprinzând perioada 19.07.2007-04.12.2007. Termenul rezonabil de examinare a cauzei în instanța de apel este de 2 luni 27 zile, calculat de la depunerea cererii de apel până la pronunțarea deciziei, cu excluderea perioadei (16.10.2007- 04.12.2007-1 lună 18 zile în care ședințele de judecată au fost amânate în legătură cu neprezentarea pârâtului *****, fiind citat legal. Deci în apel, cauza a fost tergiversată din cauza comportamentului pârâtului manifestat prin absenteism, nefiind prezent la nici o ședință de judecată.

Indică că la 31.01.2008 a fost depus recurs împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău, sediul Centru din 04.12.2007. Prin decizia Curții Supreme de Justiție nr. 2ra- 706/08 din 04.06.2008 s-a admis recursul, s-a casat integral decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, cu restituirea cauzei spre rejudecare la Judecătoria Centru, mun. Chișinău în alt complet de judecată. Deci recursul s-a examinat în 4 luni și 4 zile-31.01.2008-04.06.2008.

Conform raportului, examinarea cauzei de către instanța de fond, în ordine de rejudecare a avut loc o perioadă mai îndelungată, justificată prin perindarea următoarele evenimente procesuale. Din 9 ședințe de judecată stabilite, 3 au fost amânate la cererea reclamantei *****/reprezentantului acesteia (12.11.2008, (08.12.2008), (20.04.2011), 2 ședințe nu au avut loc din motive obiective și anume

aflarea judecătorului la seminar (04.11.2008), aflarea judecătorului în concediu medical (03.10.2021), 2 ședințe de judecată au vizat scoaterea cererii de pe rol (12.11.2010) și respectiv, repunerea pe rol (17.06.2011), în cadrul unei ședințe a fost examinată cererea de suspendare a procesului și dispusă suspendarea (24.12.2008), iar la o ședință de judecată a fos examinată cererea de strămutarea a cauzei și dispusă strămutarea (21.10.2011).

Remarcă că examinarea cauzei în ordine de rejudecare a fost tergiversată în mare măsură din cauza comportamentului absent al prezentului» reclamant *****, care a fost implicat într-un dosar penal, fiind dispusă prin încheierea din 24.12.2008 suspendarea procesului până la soluționarea cauzei penale conexe și anume timp de 1 an 11 luni și 19 zile. Totodată, din 9 ședințe de judecată stabilite, la 2 ședințe din 12.11.2010 și din 20.04.2011 nu s-au prezentat nici *****, nici reprezentantul acestuia. Astfel din calculul termenului rezonabil a cauzei urmează a fi excluse perioadele care au determinat perindarea cauzei din motive obiective-amânarea ședinței în legătură cu aflarea judecătorului la seminar (04.11.2008-12.11.2008), aflarea judecătorului în concediu medical (03.10.2011-21.10.2011), suspendarea procesului până la soluționarea cauzei penale conexe (24.11.2008-12.11.2010).

În urma strămutării cauzei în adresa Curții de Apel, remarcă că cauza a fost examinată în mod efectiv de către Curtea de Apel Chișinău timp de 26 zile, calculat de la data repartizării cauzei prin PIGD, 16.11.2011, până la data pronunțării actului de dispoziție judecătoresc, 12.12.2011.

Remarcă că cauza s-a aflat pe rolul instanței de fond timp de 8 ani 1 lună 4 săptămâni 1 zi (2981 zile)-16.06.2012-14.08.2020. La caz, în urma analizei raportului, se constată că termenul rezonabil de examinare a cauzei este de 3 ani, calculat prin excluderea următoarelor perioade 07.11.2013-09.01.2017 (3 ani 2 luni 2 zile)- suspendarea procesului pentru efectuarea expertizei judiciare în construcție; 25.03.2020-03.07.2020 (3 luni 8 zile) -suspendarea procesului în legătură cu situația excepțională privind răspândirea virsului COVID 19, fapt ce a determinat ca 2 ședințe de judecată fixate să nu aibă loc (25.03.2020), (05.06.2020); perioadele de amânare a ședințelor în legătură cu detașarea judecătorului la INJ, precum și cele de antrenare a judecătorului la examinarea unor cauze penale. în acest sens, observăm că 4 ședințe de judecată nu au avut loc (21.02.2019, 07.06.2019, 01.10.2019, 21.10.2019) din motivul detașării judecătorului la INJ, iar 4 ședințe de judecată nu au avut loc în legătură cu antrenarea acestuia în examinarea unor cauze penale (07.03.2019, 06.08.2019,13.09.2019,29.11.2019). Așadar urmează a fi excluse următoarele perioade din motivele obiective menționate. Deci prin excluderea acestor perioade de perindare a cauzei,obținem un termen rezonabil de examinare a cauzei în fond

de aproximativ 3 ani, fapt ce corespunde exigențelor termenului rezonabil de examinare a cauzei în sensul art. 6 CEDO.

Calculul rezonabilității duratei exminării cauzei în ordine de apel începe cu data depunerii cererii de apel. în speță, apelul a fost depus de către ***** la 17.08.2020 împotriva hotărârii Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani din 14.08.2020. Așadar, termenul matematico-calendaristic de examinare a cauzei este de 10 luni 1 săptămână (311 zile) după cum urmează: 17.08.2020-24.06.2021, însă termenul rezonabil de examinare a cauzei în ordine de apel, este de 106 zile calculat: a) prin excluderea perioadelor de suspendare a procesului în legătură cu starea epidemiologică din țară, după cum urmează 01.12.2020-25.02.2021-2 luni, 3 săptămâni 3 zile (86 zile); 25.03.2021-24.06.2021-2 luni 4 săptămâni 2 zile (91 zile); b) prin excluderea perioadei de amânarea a ședinței de judecată la cererea reprezentantului intimatului, avocatul Petru COȘLEȚ (25.02.2021-25.03.2021-1 lună (28 zile)).

Aprecierea respectării termenului rezonabil la nivelul instanței de recurs-Curtea Supremă de Justiție (8 luni 1 săptămână 1 zi (251 zile)). Calculul rezonabilității duratei examinării cauzei în ordine de recurs începe cu data depunerii recursului. În speță, recursul a fost depus la 11.10.2021 împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 24.06.2021.

Prin încheierea Curții Supreme de Justiție nr. 2ra-l 821/21 din 19.01.2022 s-a declarat recursul inadmisibil.

Așadar, în comportamentul instanței nu sunt relevate careva abateri de la exigențele procesual-civile în vigoare, or, instanța de judecată nu ar trebui, sub pretextul respectării termenului rezonabil de judecare a cauzei, să refuze în cercetarea probelor necesare pentru o completă și corectă soluționare a cazului, sau să îngrădească dreptul participanților la proces, la folosirea a diferitor mijloace procedural civile prevăzute de legislația în vigoare, care pe cale de consecință ar încălca principiul egalității părților la proces, precum și principiul contradictorialității procesului civil. Instanța de fond a omis însă acesta aspect, eronat apreciind faptul duratei excesive a procedurilor judiciare. Realizând o apreciere, prin cumul, a criteriilor în dependență de care se apreciază rezonabilitatea termenului de examinare a cauzei civile, perioada de referință în cauza principală nu depășește limita rezonabilității pentru astfel de cauze .

Indică că examinarea cauzei o perioadă mai îndelungată a fost justificată de efectuarea expertizelor tehnice în construcție, care au cauzat suspendarea procesului; de efectuarea lucrărilor de măsurare a bunurilor imobile aflate în litigiu; de factori obiectivi care au determinat amânarea examinării cauzei (aflarea judecătorului în concediu medical, starea epidemiologică din țară, cauzată de Covid 19); de depunerea cererilor de concretizare a acțiunii, a cererii reconvenționale, ambele cu neajunsuri, fiind acordat termen pentru înlăturarea

acestor neajunsuri și ulterior fiind acordat părților termen pentru a face cunoștință cu acestea; de necesitatea suspendării procesului pe durata examinării unei cauze penale conexe pornite în privința prezentului intimat/reclamant pentru a nu-i leza dreptul la un proces echitabil prin examinarea cauzei în lipsa acestuia; de comportamentul participanților în proces, care au depus nenumărare cereri de amânare a ședințelor de judecată, iar instanța în vederea respectării drepturilor procesuale ale acestora a dispus amânarea mai multor ședințe.

Cu referire la netemeinicia hotărârii în partea admiterii parțiale a pretenției privind repararea prejudiciului moral relatează că Instanța a admis în parte pretenția privind încasarea prejudiciului moral, fără elucidarea pe deplin a circumstanțele cauzei, cu încălcarea sarcinii prevăzute la art. 130 alin. (1) din Codul de Procedură Civilă, care stabilește că, instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multiaspectuală, completă, nepărtinitoare și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege. Niciun fel de probe nu au pentru instanța judecătorească o forță probantă prestabilită fără aprecierea lor. ”

Subliniază că prevederile Legii nr.87 din 21 aprilie 2011 nu acordă dreptul în mod automat la prejudiciu moral, în lipsa dovezilor că persoana a suferit un prejudiciu în urma încălcării dreptului garantat de lege. Este important ca instanța să motiveze circumstanțele cauzei care justifică acordarea unei retribuții, aceasta să nu fie teoretică și iluzorie

Susține că instanța de fond nu a motivat suficient hotărârea privind stabilirea cuantumul prejudiciului moral, or suma de 70 000,00 lei este excesivă și disproporționată principiilor compensării echitabile și rezonabile a prejudiciului moral, nefiind stabilite suferințele morale de o asemenea intensitate, precum și la stabilirea cuantumului despăgubirilor se impune necesitatea ca partea vătămată să primească o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral suferit, să aibă efect compensatoriu și nu trebuie să constituie venituri nejustificative.

Menționează că suma de 70 000,00 lei cu titlu de prejudiciu moral dispusă de instanța de fond este exorbitantă raportat la realitatea economică și socială actuală din țara noastră.

În privința cheltuielilor de judecată menționează următoarele. Pentru a determina cuantumul compensației acordate cu titlu de cheltuieli de judecată, instanța poate lua în calcul și alte criterii, precum complexitatea cauzei, noutatea și dificultatea întrebărilor juridice ridicate de speță; aportul avocatului la soluționarea cauzei; timpul și munca depusă de avocat; aptitudinile speciale necesare pentru a acorda asistența; în ce măsură munca avocatului în cauza respectivă îi limitează capacitatea de a lucra în alte dosare; rezultatul obținut; restricțiile de timp impuse de client și de circumstanțele cauzei; natura și durata relației dintre avocat și client; experiența, reputația și abilitatea avocatului; justificarea și ponderea mijloacelor de

apărare utilizate în cauză; suma despăgubirilor pretinse/obținute în cauză; alți factori, la discreția instanței.

Cauza pentru care reclamantul solicită încasarea cheltuielilor de asistență juridică se referă la acțiuni privind constatarea încălcării dreptului la judecare în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executare în termen rezonabil al hotărîrii judecătorești și repararea prejudiciului cauzat, în temeiul legii nr.87, pentru judecarea cărora este o jurisprudență bine stabilită, nu implică dificultăți de interpretare a legislației, și drept urmare, suma solicitată și dispusă de instanță spre a fi încasată nu este rezonabilă ca cuantum.

Consideră că că instanța de fond în mod eronat a dispus admiterea acestei pretenții, în condițiile în care cheltuielile de asistență judiciă nu a fost probate eficient, or nu este suficient prezentarea bonului de plată seria QL 689110 din 02 06.2022 în care se indică valoare serviciilor juridice în sumă de 3000 lei, fiind necesară prezentarea unui grafic desfășurat al lucrului efectuat pe ore sau acțiuni și tariful aplicabil. Întrucât am demonstrat netemeinicia acțiunii în partea constatării încălcării dreptului la examinare în termen rezonabil a cauzei, urmează a fi respinsă și pretenția accesorie privind compensarea cheltuielilor de asistență juridică.

Realizând o generalizare a celor expuse și constatate, atragem atenția completului că instanța de judecată nu trebuie să-și formeze o idee preconceptă conform căreia presupusa încălcare a unui drept implică în mod obligatoriu și pertinența acțiunii și pe cale de consecință - existența unui prejudiciu. Este necesar de stabilit prin probe, dacă a existat în mod veridic acel prejudiciu, or, o poziție prestabilită are un efect nociv nu doar pentru societate, cât și pentru cadrul legal din motiv că se creează un precedent care cu trecerea timpului este tot mai greu de remediat. în această ordine de idei, susținem că instanța de fond a dat o apreciere greșită a probelor administrate, a aplicat eronat normele de drept material, și prin urmare, a emis o hotărâre nefondată, ilegală la 7 februarie 2023.

Apreciază ca neîntemeiată și ilegală hotărârea instanței de fond, respectiv este pasibilă casării, or în circumstanțele descrise în speță nu sunt întrunite temeiurile și condițiile angajării răspunderii patrimoniale a statului pentru acțiunile ilegale ale organelor de urmărire penală și ale procuraturii și instanțelor de judecată, deci cererea intimatului este netemeinică.

În ședința instanței de apel, reprezentantul apelantului Ministerul Justiţiei al RM, Listru Eugenia a susținut apelul declarat și a solicitat a fi admis. Casarea Hotărârii nr. 2-15935/22 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, din 7 februarie 2023, în partea admiterii acțiunii lui ***** împotriva Ministerului Justiției cu privire constatarea încălcării dreptului la examinare în termen rezonabil a cauzei civile nr. 2-1467/2014 (20-2-12047-17102013), repararea prejudiciului moral

cauzat și compensarea cheltuielilor de asistență juridică; Emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii civile în partea admiterii ca neîntemeiată.

Reprezentantul intimatului ***** avocatul Coşleț Petru a solicitat respingerea apelului ca nefundat cu menținerea hotărârii instanței de fond.

Intimatul ***** în şedinţa instanţei de apel, fiind legal citaţi, nu s-au prezentat şi nu au invocat careva motive, careva cereri sau demersuri nu au parvenit, în legătură cu ce, în conformitate cu art. 379 alin. (2) CPC, coroborat cu art. 102 alin. (4^1),CPC, instanța de apel a dispus examinarea cauzei în lipsa participanților la proces neprezenți.

Studiind materialele dosarului și înscrisurile administrate, analizând concluziile expuse în hotărârea supusă apelului în coroborare cu argumentele expuse în cererile de apel, Colegiul civil, comercial şi de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău concluzionează că este întemeiată cererea de apel depusă de Ministerul Justiției al Republicii Moldova și urmează a fi admisă cu modificarea hotărârii Judecătoriei Chișinău, sediul Centru emisă la 07 februarie 2023, în partea pretențiilor admise, cu emiterea unei noi hotărâri, din următoarele considerente:

În conformitate cu prevederile art.373 alin. (1), (2) și (5) CPC, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor şi obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță. În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele şi raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea cauzei, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces. Instanța de apel este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Din conținutul celor relatate, Colegiul civil reține că sarcina instanței de apel derivă din dispozițiile art.373 alin.(1), (2) și (5) CPC, în condițiile în care instanța de fond a soluționat fondul cauzei, cu expunerea argumentelor în vederea admiterii sau respingerii acțiunii în raport cu concluziile reținute de către aceasta.

În conformitate cu art.385 alin.(1) lit. c) CPC, instanța de apel, după ce judecă apelul este în drept să admită apelul și să caseze integral sau parțial hotărârea primei instanțe, emițând o nouă hotărâre.

Totodată, art. 386 alin.(1) lit. a), b) CPC, statuează că, hotărârea primei instanțe se casează sau se modifică de instanța de apel dacă: circumstanțele importante pentru soluționarea cauzei nu au fost constatate și elucidate pe deplin; normele de drept material sau normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat.

Astfel, prevederile legale enunțate în mod expres, obligă instanța de apel să verifice circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe,

precum și cele care nu au fost stabilite și este obligată să verifice legalitatea hotărârii în întregul ei și să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Înaintând prezenta acțiune împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, în baza circumstanțelor relatate ***** a solicitat constatarea încălcării dreptului la judecare în termen rezonabil a cauzei civile, încasarea prejudiciului moral și cheltuielilor de judecată.

Fiind investită cu judecarea cauzei în fond, prima instanță a admis parțial acțiunea înaintată de dispunându-se constatarea încălcării dreptului lui ***** la judecare în termen rezonabil a cauzei civile nr.2-1467/14 la cererea de chemare în judecată înaintată de ***** și ***** către *****, *****, împotriva SRL ”Chișinău Gaz, intervenienți accesorii Agenția Servicii Publice, Primăria mun.Chișinău și Consiliul municipal Chișinău privind înlăturarea obstacolelor în exercitarea dreptului de proprietate și acțiunea reconvențională înaintată de *****, ***** către *****, ***** privind apărarea dreptului de proprietate.

S-a încasat de la bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul lui *****, c/p*****, prejudiciul moral în mărime de 70 000 lei și cheltuielile de asistență juridică în mărime de 3 000 lei, în total suma de 73 000 (șaptezeci și trei mii) lei. În rest, cererea de chemare în judecată înaintată de avocatul Coșleț Petru, reprezentantul reclamantului *****, s-a respins, ca fiind neîntemeiată.

Pentru a hotărî astfel, prima instanță și-a motivat soluția prin faptul că durata examinării cauzei civile constituie o perioadă de peste 16 ani. Prin urmare, reclamantul este îndreptățit să solicite repararea prejudiciului moral cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei.

Astfel, potrivit art. 2 alin. (1) şi (2) a Legii privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești nr. 87 din 21.04.2011, orice persoană fizică sau juridică ce consideră că i-a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești poate adresa în instanță de judecată o cerere de chemare în judecată privind constatarea unei astfel de încălcări și repararea prejudiciului cauzat prin această încălcare, în condițiile stabilite de prezenta lege și de legislația procesuală civilă.

Repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se face doar în măsura în care încălcarea a avut loc din cauze ce nu pot fi imputate exclusiv persoanei care a depus cererea de reparare a prejudiciului (denumită în continuare reclamant).

Este de menționat că, cerința Convenției Europene, ca examinarea cauzei să se facă într-un termen rezonabil, trebuie raportată la fiecare caz în parte, luând în

considerare durata procedurii, natura pretenţiilor, complexitatea procesului, comportamentul autorităţilor competente şi al părţilor, dificultatea dezbaterilor, aglomerarea rolului instanţei, precum şi exercitarea căilor de atac.

În sensul art. 2 alin. (1) şi (2) a Legii nominalizate, urmează de reţinut, că orice persoană poate pretinde la repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei, dacă se constată o atare încălcare.

Instanţa de apel evidenţiază că potrivit materialelor cauzei s-a constatat că la 21.07.2005, ***** s-a adresat cu cerere de chemare în judecată împotriva lui *****, intervenient accesoriu Primăria mun. Chișinău privind constatarea devierilor de la normele și regulile de construcție a casei individuale, lichidarea acestora și repararea prejudiciului (f.d.11-12 vol.I).

Prin hotărârea Judecătoriei Centru, mun.Chişinău din 29.06.2007, acţiunea *****a fost admis parţial. A fost dispusă obligarea lui ***** de a efectua modificări constructive de reinstalare a jgheaburilor şi burlanelor de la acoperişul casei din str. Inculeț, 38 ce va asigura scurgerea apei numai pe teritoriul ogrăzii imobilului menţionat fară a afecta curtea şi construcţiile amplasate la adresa mun. Chişinău, str. Inculeț 36. În rest pretenţiile lui ***** au fost respinse ca fiind neîntemeiate (f.d.40-41 vol.I).

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 04.12.2007, s-a respins apelul depus de *****, fiind menținută hotărârea Judecătoriei Centru din 09.06.2007 (f.d.47-49 vol.I).

Prin decizia Curții Supreme de Justiție din 04.06.2008, a fost admis recursul Anei Serjant, a fost casată decizia Curții de Apel din 04.12.2007 și hotărârea Judecătoriei Centru din 09.06.2007, cauza fiind restituită spre rejudecare în Judecătoria Centru, mun. Chișinău în alt complet de judecată (f.d.51-56 vol.I).

La data de 23.10.2017, în cadrul cauzei civile la acțiunea *****cu privire la înlăturarea obstacolelor, ***** a depus o cerere reconvenţională împotriva *****cu privire la apărarea dreptului de vecinătate, solicitând obligarea ultimei de a-i permite accesul pe terenul de pe *****, mun.Chişinău în scopul instalării jgheaburilor şi burlanelor suplimentare în scopul asigurării evacuării apelor pluviale de pe acoperiş exclusiv în curtea casei sale, precum şi în scopul deservirii construcţiilor edificate pe aceiași adresă (f.d.113-116 vol.I). De către avocatul Coșleț Petru, reprezentantul lui *****, a fost înaintată o cerere de accelerare a examinării cauzei (f.d.133-134, vol.I).

Prin încheierea Judecătoriei Chișinău (sediul Buicani) din 05.06.2019, s-a respins cererea de accelerare a examinării cauzei, ca fiind neîntemeiată.

Prin hotărârea Judecătoriei Chişinău (sediul Buiucani) din 14.08.2020, nr.2-1467/2014, cererea înaintată de ***** și *****i către *****, *****, SRL „Chișinău-Gaz”, intervenienți accesorii I.P. „Agenția Servicii Publice”, Primăria

mun. Chișinău și Consiliul municipal Chișinău privind înlăturarea obstacolelor în exercitarea dreptului de proprietate a fost respinsă integral, ca fiind neîntemeiată, iar cererea reconvențională depusă de ***** și ***** către ***** și *****i privind apărarea dreptului de proprietate, a fost admisă integral cu obligarea *****și ***** de a-i permite lui ***** accesul pe terenul de pe *****, 36, mun.Chișinău, în scopul instalării jgheaburilor și burlanelor suplementare la acoperișul bunurilor imobile de pe *****, 36, mun. Chișinău, în scopul asigurării evacuării apelor pluviale de pe acoperiș exclusiv în curtea casei de locuit a lui ***** și *****, precum și pentru întreținerea construcțiilor edificate de pe aceeași adresă (f.d.197-210, vol.I).

Prin decizia Curţii de Apel Chişinău din 24.06.2021, apelul declarat de către *****, a fost respins cu menținerea hotărârii Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani din 14.08.2020 (f.d.217-236, vol.I).

Prin încheierea Curţii Supreme de Justiţie din 19.01.2022, recursul declarat de către ***** și *****, reprezentate de avocatul Caisîn Valentin, împotriva deciziei din 24.06.2021 a Curții de Apel Chișinău, a fost declarat inadmisibil (f.d.238-246, vol.I).

La data de 19.07.2022, avocatul Coșleț Petru, reprezentantul reclamantului ***** s-a adresat cu cerere de chemare în judecată către Ministerul Justiției privind constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei civile și repararea prejudiciului moral (f.d.4-8, vol.I).

Analizând situația de fapt din cauza dată, în raport cu probele anexate la dosar, instanța de apel consideră oportun de a reitera prevederile art. 8 alin. (1) din Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, care statuează că orice persoană fizică sau juridică ce consideră că i-a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești poate adresa în instanță de judecată o cerere de chemare în judecată privind constatarea unei astfel de încălcări şi repararea prejudiciului cauzat prin această încălcare, în condițiile stabilite de prezenta lege şi de legislația procesuală civilă.

Conform art. 1 alin. (2) din Legea precitată, aplicarea şi interpretarea termenilor din prezenta lege se fac prin prisma legislaţiei naţionale, a prevederilor Convenţiei europene pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale şi a jurisprudenţei Curţii Europene a Drepturilor Omului.

Potrivit art.4 Cod de procedură civilă, sarcinile procedurii civile constau în judecarea justă, în termen rezonabil, a cauzelor de apărare a drepturilor încălcate sau contestate, a libertăţilor şi a intereselor legitime ale persoanelor fizice şi juridice şi asociaţiilor lor, ale autorităţilor publice şi ale altor persoane care sînt

subiecte ale raporturilor juridice civile, familiale, de muncă şi ale altor raporturi juridice, precum şi în apărarea intereselor statului şi ale societăţii, în consolidarea legalităţii şi a ordinii de drept, în prevenirea cazurilor de încălcare a legii.

Un instrument juridic de largă rezonanță, atât prin procedura pe care a instituit-o, cât şi prin spectrul larg al drepturilor şi a libertăților fundamentale ale omului cărora li se consacră, îl constituie Convenţia Europeană pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, care a fost ratificată prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova din 24.07.1997, în vigoare pentru Republica Moldova din 12.09.1997. Prin aderarea la Convenţia Europeană pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, Republica Moldova şi-a asumat obligaţia de a garanta respectarea şi apărarea drepturilor şi a libertăţilor fundamentale, proclamate de Convenţie, tuturor persoanelor aflate sub jurisdicţia sa.

Articolul 6 §1 CEDO prevede că orice persoană are dreptul de a-i fi examinată cauza în mod echitabil, public şi într-un termen rezonabil, de către un tribunal independent şi imparţial, stabilit prin lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor şi obligaţiilor cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzaţii în materie penală îndreptată împotriva sa.

Astfel, atât legislația națională, cât și cea internațională, la care Republica Moldova este parte, garantează dreptul persoanei la judecarea cauzelor privitoare la un drept civil sau o acuzație penală în termen rezonabil.

Colegiul reține că conform raportului motivat privind modul de respectare a termenului rezonabil la examinare a cauzei civile, anexat la dosar, s-a stabilit că ***** s-a adresat cu cerere de chemare în judecată la 21.07.2005, ulterior ***** a depus o cerere reconvențională cu privire la apărarea dreptului de proprietate, iar la 19.01.2022, a fost emisă încheierea Curții Supreme de Justiție cu privire la inadmisibilitatea recursului declarat de ***** și *****, respectiv, examinarea cauzei civile nominalizate a durat 16 ani 182 zile, fiind 70 de ședințe de judecată în instanța de fond și 6 ședințe de judecată în instanța de apel (f.d.19-47, vol.II).

La caz, cu referire la complexitatea cauzei, se atestă că obiectul litigiului l-a constituit dreptul de proprietate. Gradul de complexitate a cauzei este determinat și de acțiunile procesuale întreprinse de instanța judecătorească și părți, în condițiile în care nu au fost audiate în ședințele de judecată alte persoane decât părțile, nu au fost dispuse delegații judecătorești, nu au existat impedimente de citare a părților etc. Astfel, gradul de complexitate nu a putut să condiționeze perioada îndelungată de examinare a cauzei și nu a afectat rezonabilitatea procedurii civile.

Reieșind din Raportul motivat prezentat de către pârât, se constată că cauza intentată, a fost remisă la rejudecare, în urma casării hotărârii instanței de judecată, care la fel nu-i poate fi imputabil reclamantului. Prin urmare, termenul de

aproximativ 16 ani, de examinare a cauzei privind apărarea dreptului de proprietate, nu a fost justificat de către partea pârâtă.

Referitor la criteriul ce ține de importanța cauzei pentru părți, Colegiul notează că acesta produce un impact relativ sporit, întrucât, din conținutul acțiunii se deduce că reclamantul ***** a fost afectat de faptul imposibilității exploatării instalațiilor bunului imobil amplasat pe adresa mun. Chișinău str. *****, efectuate în conformitate cu autorizația de construcție nr.297 din 23.11.2001, fiind în imposibilitate de a beneficia pe deplin de dreptul de proprietate asupra imobilului său.

Ținând cont de complexitatea cauzei, dificultatea dezbaterilor în legătură cu exercitarea căilor de atac, durata procedurii de aproximativ 16 ani, miza și interesul pentru reclamant, se probează că termenul de judecare a acțiunii nu a fost respectat, fiind nerezonabil. Or, cauza în speță, este deosebit de importantă pentru reclamant luând în considerație că obiectul litigiului la constituit apărarea dreptului de proprietate.

În aceste ordine de idei, Colegiul reține că, instanţa de fond corect a constatat temeinicia argumentelor expuse de ***** asupra încălcării termenului rezonabil de examinare a cauzei civile, nr.2-1467/14, întrucât din materialele cauzei rezultă cert că cauza civilă, s-a aflat pe rolul Judecătoriei Chișinău, sediul Centru mai mult de 16 ani.

Deşi legislaţia internă nu oferă o descifrare a noţiunii de „termen rezonabil”, instanţa de apel accentuează că prin obligarea respectării unui astfel de termen pentru înfăptuirea actului justiţiei atât normele naţionale, cât şi cele internaţionale invocă administrarea justiţiei fără întârzieri neconforme de natură a-i compromite eficacitatea şi responsabilitatea, statul fiind responsabil pentru activitatea autorităţilor publice, inclusiv ale instanţelor judecătoreşti.

Contrar argumentului apelantului Ministerul Justiției privind lipsa de încălcare a dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei, instanța de apel notează că Republica Moldova, aderând la CEDO şi reglementând în legislația naţională că sarcina procedurilor judiciare constă în judecarea justă şi în termen rezonabil a cauzei şi-a asumat obligaţia pozitivă de a asigura respectarea acestui drept al părţilor în proces.

Din aceste considerente, se impune concluzia că Ministerul Justiției nu şi-a executat obligația de probațiune privind lipsa de încălcare a dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei şi respectiv, Instanța de apel apreciază ca fiind întemeiat raționamentul primei instanțe precum că reclamantul *****, dispune de toate temeiurile legale pentru a solicita despăgubiri materiale și morale și a cheltuielilor de asistență juridică în temeiul Legii nr.87 din 21.04.2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei.

Instanța de apel precizează că despăgubirea acordată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în legătură cu daunele morale este menită să furnizeze o compensație financiară pentru un prejudiciu moral, cum ar fi suferințe psihice sau fizice.

Prin natura lor, daunele morale nu pot fi adaptate la calcule exacte. Dacă se stabileşte existenţa unor astfel de daune, şi în cazul în care se consideră că este necesară o compensație bănească, se va face o evaluare pe o bază echitabilă, luând în considerare standardele care decurg din jurisprudenţa CEDO.

Aplicabile speței sunt prevederile art. 5 alin.(1) şi (2) al Legii nr.87 din 21 aprilie 2011, care statuează că, urma constatării faptului că a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărîrii judecătoreşti, *instanţa de judecată decide asupra acordării unei satisfacţii echitabile de la bugetul de stat în contul reparării prejudiciului moral, material, precum şi a costurilor şi a cheltuielilor de judecată.*

La constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, instanța de judecată poate decide că simpla constatare a încălcării dreptului reprezintă prin sine o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral.

Articolul 2 alin.(6) al Legii nr.87 din 21 aprilie 2011, prevede că mărimea reparației prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărîrii judecătoreşti se stabileşte de instanţa de judecată în fiecare caz în parte, în funcţie de circumstanţele cauzei în cadrul căreia a fost comisă încălcarea, precum şi de pretențiile invocate de reclamant, de complexitatea cauzei, de comportamentul reclamantului, de conduita organului de urmărire penală, a instanţei de judecată şi a autorităţilor relevante, de durata încălcării şi de importanţa procesului pentru reclamant.

Având în vedere că tergiversarea examinării cauzei a avut loc în mare parte și din cauza reclamantului, care a înaintat mai multe cereri de amânare, Colegiul consideră că prejudiciul moral în mărime de 70 000 lei încasat de instanța de fond este exagerat și urmează a fi micșorat pînă la 50 000 (cincizeci mii) lei.

Reieșind din aceste considerente, Colegiul consideră întemeiate cererea de apel depusă de Ministerul Justiției al RM și care urmează a fi admisă cu modificarea hotărârii în partea ce ține de încasarea prejudiciului moral.

Cât privește cerința privind încasarea cheltuielilor de judecată, Colegiul reține următoarele.

Potrivit art. 82 Cod de procedură civilă, cheltuielile de judecată se compun din taxa de stat şi din cheltuielile de judecare a cauzei.

În temeiul art.90 lit.i) Cod de procedură civilă, din cheltuielile de judecare a cauzei fac parte cheltuielile de asistenţă juridică.

În conformitate cu art.96 alin.(1) Codul de procedură civilă, instanţa judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să compenseze părţii care a avut câştig de cauză cheltuielile ei de asistenţă juridică, în măsura în care acestea au fost reale, necesare şi rezonabile. Prevederile alin.(1^1) stipulează că, cheltuielile menţionate la alin.(1) se compensează părţii care a avut câştig de cauză dacă aceasta a fost reprezentată în judecată de un avocat.

Potrivit bonului de plată din 02.06.2022, seria nr. QL 689110, avocatul Petru Coșleț a acordat servicii de asistenţă juridică beneficiarului *****, în cuantum de 3 000 lei (f.d.3, vol.I).

Având în vedere că apelul a fost admis, iar hotărârea instanței de fond a fost modificată, fiind micșorată suma prejudiciului moral, Colegiul consideră oportun de a micșora și cheltuielile, legate cu asistența juridică de la 3000 lei pînă la 2000 (două mii) lei, proporțional părții admise din pretenții.

Din considerentele menționate, statuând faptul că, instanța de fond nu a elucidat pe deplin circumstanțele speței deduse judecății, în consecință a admis erori în aprecierea probatoriului administrat, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău concluzionează despre necesitatea admiterii apelului depus de Ministerul Justiției al RM, cu modificarea hotărârii Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, emisă la 07 februarie 2023.

În temeiul celor expuse, în conformitate cu prevederile art.385,389-390 din CPC, Colegiul civil

D e c i d e:

Se admite cererea de apel depusă de Ministerul Justiției al RM.

Se modifică hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, din 07 februarie 2022, corectată prin încheierea din 10 mai 2023, emisă în cauza civilă nr.2-15935/22, intentată la cererea depusă de ***** către Ministerul Justiției privind constatarea încălcării dreptului la judecare în termen rezonabil a cauzei civile, încasarea prejudiciului moral și cheltuielilor de judecată, micșorînd suma încasată cu titlu de prejudiciu moral de la 70 000 lei pînă la 50 000 (cincizeci mii) lei și cheltuielile, legate cu asistența juridică de la 3000 lei pînă la 2000 (două mii) lei.

În rest hotărîrea se menține.

Decizia este definitivă, însă poate fi atacată cu recurs la Curtea Supremă de Justiție în termen de două luni din data comunicării deciziei integrale.

Președintele completului, judecătorul Nelea Budăi

Judecătorii Ion Țurcan

Iurie Cotruță